

XXVIII. národní přehlídka amatérského divadla pro děti
Rakovník 2009

Výsledková listina

XXVIII. národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti

POPELKA Rakovník 2009

Odborná porota se rozhodla udělit tato čestná uznání:

Yvettě Hollanové za herecký výkon v inscenaci *Vo tom čertů rojení*;

DS Svatopluk Benešov za objevnou dramaturgii v inscenaci *Alenčiny rošády*;

Josefu Konrádovi za tvořivý přístup při převodu literární předlohy Ivana Vyskočila *Malý Alenáš* na jeviště;

DS Bombičky Prostějov za osobité jevištní ztvárnění předlohy Jana Wericha *Tři sestry a jeden prsten*.

Odborná porota se rozhodla udělit tyto ceny:

Marii Šindelářové za herecký výkon v inscenaci *Vo tom čertů rojení*;

Miroslavu Královi za kostýmy v inscenaci *Vo tom čertů rojení*;

Jakubu Baranovi za celkové scénografické řešení inscenace *Pohádky do kapsy*;

DS Ty-já-tr / BYLO NEBYLO Praha za herectví v inscenaci *Pohádky do kapsy*;

DS Ty-já-tr / BYLO NEBYLO Praha za inscenaci *Pohádky do kapsy*.

Odborná porota se rozhodla
do programu Jiráskova Hronova 2010 nominovat inscenaci:

Pohádky do kapsy DS Ty-já-tr / BYLO NEBYLO Praha

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA ODBORNÉ POROTY

Po loňské nebývale úrodné Popelce (jen připomínám, že odborná porota na Jiráskův Hronov jednu inscenaci nominovala a tři doporučila) mnozí očekávali, že letošní ročník takovou úrodu nepřinese. A upřímně řečeno, musím jim dát za pravdu. Na druhou stranu nemůžeme mluvit ani o nějakém velkém zklamání či rozčarování. Popelka Rakovník 2009, XXVIII. národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti, se prostě dostala do svých obvyklých kolejí několika posledních let.

Jednu zvláštnost však letošní ročník přece jen přinesl. A to drtivou většinu soutěžních inscenací, ve kterých převládají postupy tzv. antiiluzivního divadla, kde jistá hravost, hra se stává smyslem, ústředním tématem inscenačního usilování, kde ono „jak“ je důležitější než „co“. Tento způsob jevištního vyjadřování však klade na inscenátory stejné (ne-li větší) nároky jako při způsobu použití prostředků tzv. iluzivního divadla. Nezbytným předpokladem je zde jasné a důsledné režijní naplňování zvoleného inscenačního systému, důkladné a svěbytné vystavění dramatických situací (i slovních) a v neposlední řadě výběr takových stylotvorných výrazových prostředků (vč. hereckých), které nedají divákovi zapochybovat, ve kterých že divadelních vodách se pohybujeme. Po stránce herecké se středem pozornosti stává herecká osoba (chce-

te-li osobnost), dramatická postava je zde spíše prostředkem k oné hravosti. Více než jindy je zde důležitá nadsázka, odstup, komentář, event. i improvizace, tedy prostředky, které ani na chvíli nenechávají zapomenout, že se ocitáme „tady a teď“. Blížíme se tedy k herectví, které nazýváme autorským. Dramatické napětí pak vzniká vazbou mezi příběhem a tím, jak je tento vyprávěn. To vše prostě musí inscenátoři i herci ovládat, pokud chtějí připravit opravdový divácký zážitek. Zmiňuji se o tom všem především proto, že je velmi lehké podlehnout mylnému dojmu, že tento způsob inscenování je vlastně strašně jednoduchý... Opak je pravdou. Právě rozhodnutí se pro správný inscenační systém a jeho důsledná a důkladná jevištní realizace, je, dle našeho názoru, radikálním problémem letošní Popelky.

Co nás naopak velmi těší, a to již delší dobu, je oblast dramaturgická. Soubory se i letos, alespoň v rámci této vrcholné přehlídky, vyvarovaly nesmyslných tzv. pohádkových předloh a obrátily svou pozornost na texty nepoměrně kvalitnější, dokonce často na původně nedivadelní, na kterých se poté autorsky podílely. V této souvislosti bych rád upozornil na dvě textové předlohy, jejichž jevištní ztvárnění sice zůstalo na půli cesty, ale u kterých je nutné vyzdvihnout odvalu hledat v neprozkoumaných vodách. Mám

na mysli Alenčiny rošády autorů Lewise Carrolla a Karla Červenky Divadelního spolku Svatopluk Benešov a Malého Alenáše Ivana Vyskočila a Josefa Konráda Divadelního souboru Tábor. Nemohu také neupozornit na původní autorský text Pohádky do kapsy Ludka Horkého Divadelního souboru Ty-játr/BYLO NEBYLO Praha.

Výše zmíněné problémy s ujasněním základního inscenačního uchopení se promítly v řadě soutěžních představení, úvodní nevyjímaje. Divadelní soubor Žďár ze Žďáru nad Sázavou přivezl pohádku Byl jednou jeden drak, kterou Alex Koenigsmark napsal inspirován „převrácenými“ pohádkami Josefa Lady (režie Kateřina Nedomová). Převrácením všeho, co do normální pohádky patří, připravil autor půdu pro jistou hravost, se kterou by měla být inscenována. Bohužel, přestože je soubor velmi zřetelně vybaven zkušeným hereckým potenciálem, k této hravosti nedošlo. Jakoby nebylo rozhodnuto, jestli jde o příběh – o to, CO hrajeme, nebo o způsob hraní – o to, JAK si s předlohou hrajeme.

Na motivy knihy „Za zrcadlem a co tam Alenka našla“ Lewise Carrolla vznikla z pera Karla Červenky dramatizace pojmenovaná „Alenčiny rošády“, která byla DS Svatopluk Benešov ušita přímo na míru (režie Josef Pšenička). Bohužel ani v této inscenaci není pevně rozhodnuto o inscenačním klíči. Vizualizace Alenči-

na snu „za zrcadlem“ vyžaduje svým způsobem vybudování tzv. základní dramatické situace dramatu – tedy situace, kterou hlavní hrdina musí řešit, cíl, ke kterému musí dojít. Zde se však Alenka o nic takového nepokouší. Prochází fantaskním světem a je pouhým pasivním pozorovatelem dění. To by spíše odkazovalo k další možnosti, jak takovou předlohu inscenovat, a tou je resignovat na logiku příběhu a vydat se do světa fantazie a snu, bez ambice příběh odvyprávět. Ani touto cestou se však benešovský soubor nevydal.

Divadelní soubor Bombičky při ZUŠ V. A. Prostějov se představil pohádkou Tři sestry a jeden prsten (autoři Jan Werich a DS Bombičky) v režii Hany Kotyzové. Na začátku představení je nám nabídnuto několik motivů, které však nejsou zřetelně dokončeny. Náhle se objevuje nalezený prsten a dámy, jakoby zapoměly na dřívější problémy, hádají se, které z nich bude patřit. To vytváří odrazový můstek ke hře o to, která vynalézavěji napálí svého manžela. Hra se v tuto chvíli stává důležitější než samotný příběh. A opět otázka: Příběh – nebo jen hravost? Aby bylo jasno, voláme po tom, aby byl příběh šesticí roztomilých a divadelně šikovných mladých dívek vyprávěn srozumitelně (od začátku až do konce) s rozhodnutím, co je pro něj důležité a co nikoliv a přitom s hravos-

tí, která nám tu byla nabídnuta.

Základním kamenem inscenace Něco z Jana vytvoříme...možná i pohádku DS Heřman – Osvětová beseda Heřmanův Městec autorů Jana Vodňanského, Josefa Řezáče a Michala Dziedzinského (poslední dva jsou podepsáni i pod režii) je krátká Vodňanského pohádka O zmrzlinové chaloupce. Než se soubor k jevištní realizaci této pohádky dostane, jsme na jevišti svědky volné hry na námět „co že tady děláme“. Ve druhé části inscenace věnované zmíněné pohádce pánská část souboru pokračuje v nastolené volné hře, zatímco dámská část vědomě vytváří dramatické postavy a snaží se realizovat dramatické situace. Tyto dva zcela odlišné přístupy nejsou režijně odůvodněny a působí rušivě a nesourodě. Tedy opět: nejasnost inscenačního záměru vyvolává rozpačitý dojem...

Dramatizátor a režisér Josef Konrád se s Divadelním souborem Tábor pokusil takřka o nemožné – převést oblíbenou prózu Ivana Vyskočila Malý Alenáš na jeviště. Je to počin bezpochyby úctyhodný, ale je nutné konstatovat, že výsledná inscenace nedala pádnou odpověď na otázku, zda je tato próza pro divadlo vhodná (pochopitelně mimo autorské Nediadlo I. Vyskočila). Je totiž nesmírně obtížné najít Vyskočilově na slově založené předloze adekvátní scénický obraz. Táborští bohužel většinou v jevištním jednání zůstávají pouze u ilustrace a mírného

rozehrávání jednotlivých vět a mikrosekvencí. Nedaří se jim vytvořit ani postavy, ale ani nedospějí ke zcelujícímu divadelnímu gestu. Pouze kultivovaně odprezentují literární dílo. Jsme přesvědčeni, že v komornějším divadelním prostoru by inscenace vyzněla nepoměrně lépe.

Viděli jsme sousedské divadlo nebo iluzivní pohádku? Tato otázka zazněla nejčastěji v souvislosti s uvedením předlohy Josefa Štefana Kubína Vo tom čertů rojení aneb Přijďte pobejt čili Starej Havlík vymazuje v dramatizaci Pavla Vašíčka, Borise Šlechty a Miroslava Krále a pod režijním vedením Miroslava Pokorného j. h. 1. neratovické divadelní společnosti Neratovice. Viděli jsme představení, které má mnohé předpoklady k tomu, aby bylo bezchybné. Setkali jsme se s herecky zdatným souborem, ve kterém nás zaujala především Marie Šindelářová a Yvetta Holanová, výrazná a kvalitní výtvarná složka (Miroslav Král) i dobré inscenační nápady. Celkovému vyznění by v každém případě prospělo ujasnění konkrétního řádu použitých inscenačních postupů, to jest přesné jevištní určení, kdy že se pohybujeme v oblasti tzv. sousedského divadla a kdy jako diváci máme jednotlivé sekvence vnímat jako iluzivní příběh.

Je pro Popelku zcela atypické, že se zde objeví pouze jediná inscenace z ranku tzv. iluzivního divadla. Letos tento čestný prapor nesl divadelní soubor J.K.Tyl Meziměstí, kte-

rý se publiku představil inscenací pohádky Zdeňka Kozáka O ševci Ondrovi a komtesce Julince v režii Pavla Nováka. Je nám dvakrát líto, že právě tento soubor narazil na úskalí velmi problematické textové předlohy, které se nakonec ukázalo nepřekonatelným. Absence základní dramatické situace dramatu, nevěrohodné motivace jednání postav hraničící s pohádkovými klišé, mnohomluvnost a nejasnost i těch nejpodstatnějších vztahů jednajících postav, které se objevují v samotném textu, se nepodařilo inscenátorům překonat a otázkou zůstává, zda-li to vůbec jde, neboť celkovému rozpačitému výsledku nepomohlo ani poměrně funkční a zdařilé scénografické řešení, ani herecky evidentně zdatný soubor.

Nesporným vrcholem letošní rakovnické Popelky se stalo příznačně poslední soutěžní představení zkušeného souboru Ty-já-tr/BYLO NEBYLO Praha Pohádky do kapsy s podtitulem Kapesní atlas pohádek pro nejmladší divadelní fanoušky autora a režiséra Ludka Horkého. Tvůrci vytvořili na základě pěti známých pohádek pro nejmenší hravou a vynalézavou inscenaci, do které zapojili nenásilnou formou i dětského diváka. Šťastným se ukázalo zvolení ústředního jevištního objektu (skvělá výprava Jakuba Barana), který představuje babičku s několika kapsáři, z nichž pak aktéři „loví“ jednotlivé pohádky. Inscenace se vyznačuje množstvím skvělých nápadů, kterým dominu-

je bezkonkurenční ztvárnění Červené Karkulky, z herců přímo sálá radost ze hry, tato radost se pak přirozenou cestou přenáší i do hlediště. Mohli bychom vytknout „vady na kráse“, jako např. poněkud příliš konverzační Princezna na hrášku, či popisný charakter závěrečné pohádky, a s tím související neúměrnou stopáž inscenace, ale to vše jsou opravdu jen zmíněné vady, které nemohou zvrátit celkový dojem, který snese i ta nejpřísnější měřítka. Inscenace Pohádky do kapsy patří bezesporu k tomu nejlepšímu, co se na tomto poli za poslední dobu objevilo a odvážím se tvrdit, že nejen na poli amatérského divadla. Zároveň nenechal soubor prakticky nikoho na pochybách, jak by mohl antiiluzivní přístup k divadelnímu vyjádření vypadat v plné své kráse.

Jak již bylo několikrát řečeno, letošní ročník Popelky byl prakticky plně ve znamení tzv. antiiluzivního divadla, divadla, pro které je rozhodující a tematizující složkou hra, hravost.

Nakonec, proč ne?! Přesto jsem přesvědčen, že v činoherním divadle (a nejen v něm) pro děti má důležité a nezastupitelné místo divadlo, které preferuje postupy tzv. iluzivního divadla, divadlo, pro které je důležitý silný příběh a které je schopno divadelně pravdivě sdílet emoci, jež by se nás bytostně dotkla. Nezdá se vám, že právě to dnes potřebují naše děti?

A nejen naše děti?! Nakonec i Popelka.

Milan Schejbal

